

MARIA THERESIA By de Gratie
Godts, Rooms Keyserinne Douairiere, Konin-
ginne van Duytlandt, Apostolijcke Koninginne
van Hongarien, van Bohemen, van Dalmatien,
van Croaticen, van Slavonien, van Gallitzie,
ende van Lodomire &c. Aerts-Hertoginne van
Oostenrijk, Hertoginne van Bourgondien, van Lothrijk,
van Brabant, van Limbourg, van Luxembourg, van Guel-
dre, van Milanen, van Styrien, van Carinthien, van Car-
niolen, van Mantua, van Parme, van Plaisance, van Gua-
stalla, van Aufchwitz, van Zator, van Wirtenbergh, van
Hoogh en Neder Silesien &c. Princeesse van Suabe ende van
Transilvanie; Marck-gravinne des H. Rooms-Rijckx, van Bur-
gau, van Moravien, van Hoogh ende Neder-Lusatien; Gravin-
ne van Hapsbourg, van Vlaenderen, van Artois, van Tirol,
van Henegauw, van Namen, van Ferrette, van Kybourg,
van Gorice ende van Gradisca; Landt-Gravinne van Alsatien,
Vrouwe van de Marche van Slavonien, van Port-Naon, van
Salins ende van Mechelen; Hertoginne van Lorreyen ende
van Bar, Grootte Hertoginne van Toscanen. Onderricht zyn-
de van den grooten schaede ende meenighvuldige Dievereyen,
de welke 't zedert cenigen tydt syn geschiedt ende hoe
langer hoe meerder worden begaen in de Bosschen, Houdt-
gewassen ende Plantagien, Onse Onderfaeten ende andere
Perfoonen toebehoorende, tot soo verre dat de selve by-naer
teenemael worden geruineert, waer door een jeder cenen afkeer
kryght van de Ledige Gronden te beplanten tot cenen al-
dergrootsten schaede der Particuliere ende praëjudicie van 't
Publijck: Soo Is't, DAT WY, om daer inne op het kraght-
tighste te versien, hebben noodigh-geacht ende goedt-gevon-
den, ter Deliberatie van Onse seer lieve ende getrouwe die
Cancellaer ende Raeden van onsen Raede van Gelderlandt,
t'ordonneren ende te statueren het gene volght.

EERSTEN ARTIKEL.

Dat niemandt, van wat conditie ofte qualiteyt hy magh wesen, hem sal onderstaen buyten weete ende consent van den Eygenaer der voorz. Boffchen, Houdt-gewas, ofte Plantagien, daerinnē te dryven eenige Beesten, als Peerden, Veulens, Koeyen, Runderen, Kalveren, Verckens, Schaepen, ofte andere, op pene van te verbeuren voor elck Peerd, Veulen, Koey, ofte Rundt dry guldens swaer Brabants, voor elck Kalf ende Vercken eenen gulden, ende voor jeder Schaepe, Lam oft andere thien stuyvers munte voorz.

II.

Dat alle dese Boeten oock sullen kunnen erhaelt worden tot laste van de Eygenaeren der gemelde Beesten, alhoewel sy daer toe geen bevel ofte consent gegeven hadden.

III.

Alle de voorz. Boeten sullen oock plaetse hebben, ende op den voet als voor, mogen erhaelt worden tot laste der gene, die de Beesten sullen dryven, oft laeten weyden op ende over de Batten langhs de Rivieren tegens de afdrieste gemaect.

IV.

By soo verre jemandt om syne Beesten op de Boffchen ofte Plantagien te dryven eenige Graghten, Tuynen, Haegen, ofte andere schutsels quaeme te vullen, slichten, openen oft op-te-breecken, den selven sal verbeuren het dobbel der voorz. respectie amemens, boven eene amende van ses guldens voor het enckel feyt voornoemt.

V.

Dat insgelijcks het dobbel van de voorgemelte Boeten ende van alle andere hier naervolgende sal worden betaelt voor

de misbruycken by naght begaen.

VI.

Gelijke amende van ses guldens sal verbeuren den genen, die sal hebben onderstaen te vullen de Graghten, ofte uyt-te-breecken ofte open-te-maecken de Tuynen, Haegen ofte Schutsels gemaect langhs de Landeryen, Bemdens ende Weyden, dienende tot bevrydinge der selve, ende om voortekomen dat de Beesten daer inne geenē schaede en souden causeren, welcken schaede aen den Eygenaer boven de amemens sal moeten worden vergoedt.

VII.

Dat niemandt buyten consent als vooren sal vermoogen binnen de voorz. Boffchen en Plantagien te haelen eenigh Gras, Voeder, Heyde, Doornen, Breemen, ofte ander Gewas, veel weyniger het selve met Sickelen, Crommen, Messen oft andere Instrumenten af-snyden op pene van te verbeuren voor de eerste reyse dry guldens, voor de tweede ses guldens ende voor de derde reyse twaelf guldens, alles boven de verbeurte van de voorz. Instrumenten, ende van den Sack, Korf, ofte andere Gereetschap, dienende om het gene voorsyft is, wegh te draegen.

VIII.

Op de selve pene ende amende wordt een jeder geinterdiceert uyt de Boffchen ende Plantagien buyten consent der Eygenaeren wegh-te-haelen de af-geresene Blaederen, waer door den Grondt van syne beternisse wordt berooft tot groot naedeel van het Houdt.

IX.

Niemandt sal oock op pene van ses guldens, buyten consent als voor, in de Boffchen oft Plantagien mogen haelen ee-

nigh droogh ofte dorre Houdt, waer onder dickwils het groen Houdt wordt gepackt ende verborgen ende aenleydinge gegeven wordt tot het stelen van het selve groen Houdt.

X.

Insgelijckx sal niemand hem hebben te verstouten, buyten consent van den Eygenaer, in de voorsz. Bosschen ofte Plantagien eenigh Houdt hoedaenigh het zye af-te-kappen, af-te-snyden, ofte af-te-scheuren, oft het selve af-gekapt, af-gesneden ofte af-gescheurt zynde wegh te draegen, op pene van thien guldens voor de eerste reyse (boven de verbeurte van de Instrumenten daer toe gebruyckt) voor de tweede reyse van twintigh guldens, ende daer en boven van publicckelijck gestelt te worden aen eenen Stack oft Kaecke met het Houdt behangen ten tyde van eene uyre, ende van voor de derde reyse openbaerlijck gegeestelt ende voor altydt gebannen te worden uyt onse Landen: welke amemens ende penen oock fullen incurreren, de gene die eenigh Houdt op de Batten fullen af-snyden, ofte af-houwen, ofte eenige Paelen losnacken, uyttrecken ofte weghdraegen.

XI.

In alle de selve penen ende straffen fullen vervallen, de gene die buyten wille van den Eygenaer eenige Heysters, ofte ander Plantsoen oft groen Houdt fullen uyttrekken ofte uytdoen; als oock die de welke eenigh groen Houdt fullen hebben doen sterven met het selve te door-booren, snyden, kerven, quetsen, scheuren, oft andersints.

XII.

De gene die hun soo verre fullen te buyten gaen van sonder consent als voorseyt is, af-te-kappen ofte af-te-houwen op-gaende Boomen, van wat soorte die oock soude mogen wesen, fullen verbeuren voor de eerste reyse eene boete van vyftigh guldens voor jederen Boom, ende daer en boven ge-

bannen worden voor den tydt van thien Jaeren uyt alle onse Landen, ende voor de tweede reyse gegeestelt ende voor altydt gebannen.

XIII.

Welcke respective penen oock fullen plaetse hebben ten reguarde van die, de welke de Boomen ten deele van hunne Schorse moetwillighlijck fullen ontblooten oft quetsen soodaenighlijck dat de selve daer door souden staen te vergaen.

XIV.

Dat de gene, die in ander Liedden Bosschen, als vooren, fullen bevonden worden buyten den ordinairen wegh met Houwmessen, Heepen, Saegen, Bylen, ofte andere diergelijcke Instrumenten, dienende tot af-houwen ofte af-kappen van Boomen ofte Houdt (alhoewel men niet en konde probeeren, dat sy met de selve Instrumenten metter daet eenigh Houdt souden hebben af gehouwen, af-gesneden, oft af-gekapt) boven de verbeurte der selve Instrumenten, fullen vervallen in de boete van ses guldens voor de eerste reyse, van twaelf voor de tweede reyse, ende dat sy voor de derde reyse fullen gebannen worden uyt alle onse Landen voor den tydt van thien Jaeren.

XV.

Ende op dat de Ouders, Meesters ende Meesteressen goede toefight en sorghe draegen, dat hunne Kinderen ofte Dienst-bodens tegens dese onse tegenwoordige Ordonnantie niet en doen, soo willen en statueren Wy, dat, indyen hunne Kinderen ofte Dienst-bodens met hun woonende de Geldt-boeten daer by gestatueert niet en konden voldoen, sy Ouders, Meesters ofte Meesteressen de selve boeten fullen moeten betaelen, ende opbrengen, ende daer voor reelijck ge-executeert fullen mogen worden in hunnen Persoon, en Goederen.

XVI.

Ende by soo verre nochte de Overtreders, nochte de sel-

ve hunne Ouders, Meesters ofte Meesterffen de maght hadden om de voorsz. Geldt-boete te betaelen, soo willen ende Ordonneren Wy, dat de selve Overtreders voor de eerste reyse fullen gestelt worden ten thoon aen eenen staeck ofte Kaecke voor den tydt van dry uyren, ende voor de twee reyse fullen gebannen worden voor vyf Jaeren, ende voor de derde reyse voor dentydt van thien Jaeren op pene van geesselinghe ende eeuwich bannissement: alles sonder præjudicie van de swaerdere straffen by dese onse Ordonnantie gestatueert voor andere seyten daer by vermeldt.

XVII.

Boven alle welke boeten ende penen den Delinquant op den voeth der Landt-Rechten deses Overquartiers Pag. 352. §. 2. aen den Eygenaer sal moeten vergoeden den geledenen schaede, den welcken sonder figuer van Proces ten kosten der Contraveuteurs sal worden getaxeert: ende inval door de Overtreders waeren af-gekapt, oft uyt-getrocken eenige opgaende Boomen, ofte oock Heesters ofte andere Potingen, soo sal in cas van insolventie, als by den voorgaenden Artikel, de Gemeente gehouden zyn den Eygenaer wegens synen schaede te indemniseren, het welck oock plaetse sal hebben, in-gevallye den Overtreder niet soude worden ontdeckt, op dat alsoo een jeder van de Gemeente met allen vlydt magh acht geven, dat dusdaenige moettwilligheden worden voor-gekomeu, ende den Daeder ontdeckt ende gestraft, de Gemeente geheel in haer Regres soo den Daeder naermaels ontdeckt ofte in staeth van betaelinghe soude komen.

XVIII.

Dat de Persoonen, die weetentlijck fullen gekoght hebben eenigh gestolen Houdt, fullen vervallen voor de eerste reyse in de boete van twintigh guldens, ende by soo verre sy daerinne hervallen, fullen arbitrairelijck en selfs aen den Lyve gestraft worden volgens gelegentheydt van saccke.

XIX.

Ende vermits men ondervindt, dat geringe Liedens gee-

ne proprieteyt nochte gebruyck van Bosschen oft Houdt-gewas hebbende, soo in de Steden als Dorpen, te koop brengen alle soorten van Jonge Boomkens, Plantsocnen, Boone-staecken, Deck-geerden, Bat-houdt, Latten en diergelijcken, welke sy gestolen hebben uyt de voorsz. Bosschen; om daerinne te versien, wordt geordonneert, dat alle dusdaenighe, op wie suspicie sal vallen, des aensoght zynde wegens de Officieren der Steden oft Dorpen, alwaer sy alsulck Houdt te koop gepresenteert hebben, fullen moeten betoonen, dat het selve hun by justen Titel is toekomende, oft dat sy het selve uyt bevel van den Eygenaer zyn verkoopende; ende by soo verre het contrair bevonden wierde, fullen sy geboet ofte gestraft worden volgens eysch van saccke met de respectieve penen hier voren gestelt.

XX.

Wy ordonnereen aen onse Officieren, dat sy, met hun genomen twee Schepenen van de Plaetse, beneffens den Boschwaghter, Veldtschut ofte Boden fullen hebben te visiteren dry ofte viermael s'Jaers, ofte soo dickwils als het hun goetduncken sal, alle Huysen en byvangen, besonderlijck die bewoont by Liedens geene Bosschen ofte Houdt-gewas hebbende: ende ingevallye sy aldaer bevonden eenigh groen Houdt ofte ander, waer op suspicie van diefte kan vallen, hun te vraegen, by wat middel sy daer aen gekomen zyn, 't zy by koope ofte anderen rechtveerdigen Titel.

XXI.

Waer op indyen de selve Liedens geene satisfactie en willen oft kunnen geven, oft dat sy de waerheydt spaeren ende in loochenen betrapt worden, sal in sulcken geval het voorsz. Houdt worden verbeurt, ende de Meesters ofte Meesterffen, in wyens Huys ofte byvangen het selve Houdt gevonden sal worden, fullen vallen in de boete en penen hier voorey respectivelijck geordonneert.

XXII.

Dat alle Officiers, oft Boschwaghters, Veldtschutten en

Bodens behoorelijken Eedt gedaen hebbende , fullen op den selven hunnen Eedt geloofst worden over de overtredingen , die sy tegens dese Ordonnantie fullen bevinden , voor soo veel het straffen met Geldt-boeten , verbeurte ende vergoedinge aenbelanght , sonder dat het van nooden wesen sal anderen thoon oft preuve daer over te doen.

XXIII.

Dat de Boschwaghters , Veldtschutten ende Bodens oock ingevolgh hunnen Eedt wel scherpeelijck fullen hebben toe-letten op de Overtreders deser , de selve te Calangeren ende instantelijck over-te-brengen aen den Officier om geamendeert ofte gestraft te worden , op pene dat sy overtuyght zynde van ooghtuyckinge , faveur , secrete gifte , oft andersints , seffens fullen vervallen van hun Officie , inhabyt verclaert worden om eenigh ander te bedienen ende daer-en-boven arbitrairelijck worden gestraft naer eysch van saecke.

XXIV.

Het gene oock plaetse sal hebben ten opfichte van de Officiers in cas van merckelijck gebreck in het quyten van hunne plichte , de welke oock over de Amendens met de Overtreders niet en fullen mogen componeren , ten zy aen hun alvoorens sal zyn gebleecken by schriftelijck oft mondelingh verclaeren van den Eygenaer , dat hy wegens den geleden schaedevoldaen is , op pene dat hy daer voor selfs sal moeten instaan.

XXV.

Ende oft het gebeurde , dat eenighe Bosch-roovers waeren by-een-gerot ten getalle van 3. , 4. , ofte meer , ende aldus te saemen souden gevonden worden in de Bosschen , dat als dan de Officiers , ofte Boschwaghters met hun fullen mogen neemen de ordinaire Dorps-waghten , ende inval van noodt , de andere Ingesetenen fullen doen in de waepenen komen , ende de voorsz. Bosch-dieven gevangen nemen , om over diergelijck feyt gegeeffelt , ende voor altydt gebannen te worden , ende in geval sy met Schiet-geweer hadden wederstandt gedaen , fullen met de Galge gestraft worden , andere ten exempel.

XXVI.

Ende alsoo Wy geïnformceert zyn van de meenighvuldige dieveryen , die'er begaen worden in de Hoven en Boomgaerden met het stelen van Fruyt ende Potagerien , waer-inne insgelijckx willende versien , soo verclaeren Wy , dat den genen , die hem sal verftouten te komen in eenen Hof ofte Boomgaerdt van jemandt anders , buyten weeten van den Eygenaer , 'tzy met breecken door de Heggen , 'tzy met daer-over te klimmen ofte andersints op eenigerley suspeete maniere , voor de eerste reyse sal vervallen in eene Amende van ses guldens , alhoewel dat hy oock niets daer uyt hadde gestolen ; voor de tweede reyse in twaelf guldens , ende soo voorts met eene verhooginge van ses guldens t'elcker reyse.

XXVII.

Ende by soo verre jemandt wierde bevonden eenigh Fruyt , van wat soorte het oock soude mogen wesen , ofte eenige Groentens , als Cappus , Erten , Boonen , wortelen ofte jets desgelijcx te hebben gestolen , sal voor de eerste reyse incurreren eene amende van twaelf guldens ; voor de tweede reyse eene van vier-entwintigh guldens ende sal daer-en-boven aen de Kaeck gestelt worden voor den tydt van twee uyren ; ende sal voor de derde reyse publyckelijck gegeeffelt ende voor altydt uyt onse Landen gebannen worden : voor alle welke voorsz. amendens de Ouders , Meesters , oft Meesterffen , als boven fullen moeten instaan.

XXVIII.

By soo verre de geincurreerde amendens noch op de Overtreders , noch op der selver Ouders , Meesters , oft Meesterffen , ter oorsaecke van hunne onvermogentheydt , konden worden verhaelt , fullen de Overtreders voor de eerste reyse gestelt worden te waeter ende te broodt voor den tydt van acht daghen ; voor de tweede reyse gestelt aen de Kaecke ten tyde van twee uyren ende boven dyen voor acht dagen te water ende te broodt ; ende voor de derde reyse gegeeffelt ende voor altydt gebannen uyt de Landen van onse Gehoorfaemheydt.

XXIX.

Wy verclaeren , dat de aengeweesene Boeten ende Amendens

tyt krachte Defcr , fullen wesen exëentabel niet tegenstaende eenige Appellatie , Revisie , ofte Oppositie : waer van twee derde-deelen fullen komen aen den Officier exploitant , ende het refterende derden-deel aen den Aenbrenger , die daer-en-boven voor hem sal behouden de Instrumenten hier vooren breeder vermeldt.

XXX.

Verbiedende voorts wel serieuſelijck een jegelijck , dat hem niemandt en vervoordere de Officieren , Schepenen , Boſchwagh- ters , Veldt-ſchutten en Bodens in't exëcuteren ende obſerveren van deſe onſe Ordonnantie eenigh belet tē doen , ofte de ſelve met woorden ofte wercken te injurieren ofte miſhandelen , op pene van arbitrairlijck , en ſelfs aen den Lyve te worden geſtraft naer vereyſch van ſaecke.

XXXI.

Ende op dat niemandt van't gene voorsz. eenige ignorantie ſoude konnen pretenderen , ſoo ordonneren Wy , dat deſe onſe tegenwoordige Ordonnantie terſtondt alomme ſal worden gepubliceert ende geaffigeert daer-men van onſent wegen gewoon is affixie ende publicatie te doen , ende dat de ſelve tweemaal 's Jaers , te weeten eens in den Maendt Meert , ende eens in den Maendt October ſal worden gerepubliceert , van welke Republicatie den Officier der Plactſe binnen dry weecken daernaer ſal moeten doen conſteren aen Onſen Raedt ende Momboir op pene als by de Placcaerten.

Ontbieden daeromme ende bevelen Onſen Raedt ende Momboir van Gelderlandt , en alle andere Officieren , Juſticieren , Wethouderen ende Onderdaenen , die ſulcks aengaen , ofte raccken magh , dat ſy deſe Onſe Ordonnantie in alle haere deelen , ende puncten exactelijck onderhouden , ende doen onderhouden , ſonder verdragh , gunſte ofte diſſimulatie : **WANT ONS ALSOO GELIEFT.** Gegeven in onſe Stadt Ruremonde den 23. van den Maend Meert van den Jaere ons Heere 1773. *Was gearapbeert TACK. v. Onderſtondt Ter Ord^{tie}. van den Hove was geteekent S. A. RAMAECKERS.*

Tot Ruremonde , by **DIONYSIUS MACKAY** , geſworen Boeckdrucker van Haere Majesteys Souvereynen Raede des Vorſtendoms Gelre.

Act van den D. Hovon
gederant, in dato 23. Meert
1773. tegen de Gieran in de
Dapschen ende Hovon ecc.